

Marek Nowicki

Ważne przesłanie nie tylko do rządów

Palestra 35/3-4(399-400), 76-78

1991

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KORRESPONDENCJA Z HARVARDU

Marek Nowicki

Ważne przesłanie nie tylko do rządów

Już po raz drugi Centrum na rzecz Niezależności Sędziów i Adwokatów (Center for Independence of Judges and Lawyers) Międzynarodowej Komisji Prawników (International Commission of Jurists) opublikowało raport dotyczący prześladowań sędziów i adwokatów w różnych częściach świata w związku z wypełnianiem przez nich obowiązków wynikających z poczucia sprawiedliwości i przestrzegania zasady rządów prawa.

Raport obejmuje okres od lipca 1989 r. do czerwca 1990 r. i zawiera informacje o 430 atakach na prawników w 44 krajach. W 67 przypadkach ofiara poniosła śmierć na skutek ataku, 165 osób aresztowano, na 40 osób dokonano napadu, 67 grożono, przeważnie pozbawieniem życia, wobec 54 innych zastosowano represje dotyczące wykonywania zawodu (zwolnienie ze stanowiska, pozbawienie licencji adwokackiej itp.). Osobną grupę stanowią prawnicy amerykańscy, spośród których aż 445 było przedmiotem różnego rodzaju ataków.

Liczby przytoczone w raporcie nie odzwierciedlają z pewnością całości tego, jakże negatywnego zjawiska. Poza statystyką znalazły się przypadki, do których Międzynarodowa Komisja Prawników i współpracujące z nią organizacje po prostu nie dotarły.

Jak wynika z raportu skala prześladowań niepokojąco wzrosła, nawet w porównaniu z rokiem poprzednim. Przyczyniły się do tego wydarzenia w kilku krajach świata. Należy do nich przede wszystkim Sudan, gdzie po zmianie rządu nastąpiły masowe zwolnienia sędziów, Nepal, gdzie

aresztowano kilkudziesięciu sędziów nawołujących do przeprowadzenia reform konstytucyjnych. W Peru i Sri Lance adwokaci byli atakowani zarówno przez rząd, jak i opozycję. W Kolumbii wielu prawników straciło życie wskutek akcji handlarzy narkotyków oraz armii.

We wstępie do raportu przewodniczący Komitetu Doradczego Centrum w Genewie P.N. Bhagwati z Indii, napisał, iż „prawa człowieka i podstawowe wolności mogą być skutecznie chronione tylko w takim społeczeństwie, w którym wymiar sprawiedliwości jest wolny od nacisków i interwencji politycznych”. Poszanowanie praw człowieka wymaga także, aby adwokaci mogli prowadzić każdą sprawę - nawet gdy jest ona dla władz bardzo niewygodna - bez obawy represji. Raport pokazuje, jak wiele rządów nie waha się podważać pozycji wymiaru sprawiedliwości, jeśli ten pragnie powstrzymać rządy przed czynieniem bezprawia. Równocześnie jednak może on być świadectwem, że w wielu krajach adwokaci starający się rzetelnie wypełniać swoje obowiązki ryzykują wolnością, a nawet życiem.

Stan taki istnieje i pogłębia się mimo iż VII Kongres Narodów Zjednoczonych w sprawie Zapobiegania Przeszłości i Sposobu Traktowania Sprawców Przeszłości (1985) wyraźnie wypowiedział się, iż: „właściwa ochrona praw obywateli wymaga, aby każdy miał skuteczny dostęp do pomocy prawnej świadczonej przez adwokatów potrafiących odpowiednio tych praw bronić oraz doradzać i reprezentować swo-

ich klientów w zgodzie z prawem i uznany-
mi standardami zawodowymi...”.

Kongres wezwał rządy, aby „zapewniły
adwokatom ochronę przed nieuzasadnionymi
restrykcjami i przymusem w związku
z wykonywaniem przez nich ich funkcji”.
Podczas tego samego Kongresu uchwalone
zostały także Podstawowe Zasady dotyczące
Niezależności Sędziów. Kongres zwrócił
się do rządów o respektowanie niezawisłości
sądownictwa, o zrezygnowanie z nie-
właściwych interwencji oraz zapewnienie
sędziom bezpieczeństwa osobistego.

Zjawisko wzrostu liczby ataków na lu-
dzi pełniących podstawowe funkcje w wy-
miarze sprawiedliwości było także niedawno
przedmiotem debaty w Komisji Praw
Człowieka ONZ. Zwrócono w niej m. in.
uwagę na niepokojący wzrost przypadków
groźenia sędziom, prokuratorom, czy ad-
wokatom zaangażowanym w poważne śled-
ztwa i procesy, mające przeważnie podło-
że polityczne, pozbawieniem życia.

Autorzy raportu wyjaśniają dlaczego
szczególnie niepokoją ich przypadki gwał-
tu wobec tej właśnie grupy, w sytuacji, gdy
także inne osoby, jakże często, również pa-
dają ofiarą przemocy. Otóż ich zdaniem
stopień bezpieczeństwa sędziów, prokura-
torów, adwokatów ma bezpośredni wpływ
na poziom ochrony praw wszystkich oby-
wateli oraz na możliwość urzeczywistnie-
nia szansy życia w społeczeństwie opartego
na rządach prawa.

„Niezależność sędziów i adwokatów
nie jest celem samym w sobie. Jest środ-
kiem, który ma służyć dobru wspólnemu.
Sądownictwo nie stawia swoich roszczeń
w imię rozwijania przywilejów jego człon-
ków... Niezależności i godności należy bro-
nić we wspólnym interesie wszystkich,
a w szczególności tych najbardziej upoko-
rzonych warstw społeczeństwa, tych dla
których szczególnie ważny jest wolny, sku-
teczny, altruistyczny, godny i mądry system
wymiaru sprawiedliwości”. (Reed Brody,
dyrektor Centrum).

Raport jest równocześnie „czarną księ-

gą” i poważnym aktem oskarżenia. Oto kil-
ka wybranych faktów.

Nieznani sprawcy umieścili na progu
drzwi wejściowych do domu sędziego do
spraw karnych z San Nicolas (Argentyna)
Oscara Alfredo Gonzalesa pakunek zawie-
rający granat. Podniósł go syn sędziego,
granat eksplodował. Syn został zabity na
miejscu (22 grudnia 1989).

Sędzia karny z Medellin (Kolumbia)
Bernardo Jaromillo Uribe zginął po strza-
łach z dwóch samochodów, w momencie
gdy opuszczał swoją kancelarię w Medel-
lin. Sędzia Uribe prowadził śledztwo
w sprawie masakry 43 osób w mieście Se-
govia, a także morderstwa pułkownika po-
licji. Sprawców nie wykryto (5 grudnia
1989).

Carlos Ernesto Valencia Garcia, sędzia
Najwyższego Sądu Apelacyjnego w Bogocie
(Kolumbia), członek Andyjskiej Komii-
sji Prawników, został zastrzelony w Bogocie
przez trzech mężczyzn na motocyklach
używających pistoletów maszynowych.
Raniono przy tym funkcjonariusza ochrony
i dwoje przechodniów. Kilka godzin
wcześniej sędzia Valencia Garcia podjął de-
cyzję o aresztowaniu handlarza narkoty-
ków Pablo Escobar w związku z jego do-
mniemanym udziałem w zamordowaniu
jednego z wydawców gazet. Prowadził też
inne sprawy handlarzy narkotyków. Już
wcześniej wielokrotnie grożono mu śmier-
cią.

Następnego dnia po morderstwie na
znak protestu zastrajkowali kolumbijscy
sędziowie. Żądali dodatkowej ochrony ze
strony władz. Około 450 sędziów, w ra-
mach tejże akcji protestacyjnej, złożyło re-
zygnacje z urzędu. Sędziowie Najwyższe-
go Trybunału w Bogocie zawiesili rozpo-
znawanie spraw do czasu, aż władze za-
gwarantują im właściwe środki bezpieczeń-
stwa (16 sierpnia 1989).

Gibson Kaman Kuria, znany adwokat
kenijski, obrońca polityczny, został are-
szowany 26 lutego 1987 i przetrzymywany
bez oskarżenia i procesu do grudnia.

Aresztowanie nastąpiło po 2 dniach od otrzymania przez władze informacji, że będzie on pełnomocnikiem trzech osób torturowanych przez policję. Próbowano zarzucić mu, że należał do nielegalnej organizacji opozycyjnej.

Po zwolnieniu kancelaria Kurii była pod obserwacją, odebrano mu paszport, uniemożliwiając w ten sposób m. in. wizytę w USA, gdzie miał odebrać nagrodę American Bar Association. Po wielu rewizjach w mieszkaniu i w kancelarii oraz innych szykanach 11 lipca 1990 r. udał się do Ambasady Amerykańskiej w Nairobi prosząc o azyl polityczny.

Nie ma na tej liście Polski, chociaż rok wcześniej znalazło się na niej kilka przypadków (dotyczyły odmów wpisania na listę adwokatów ze względów politycznych).

Raport jest dokumentem, który powinien wielu z nas pobudzić do ponownej refleksji, pomóc uświadomić sobie naszą rolę i obowiązki wobec tych, którzy potrzebują naszej pomocy. Może zbyt często zapominamy o tym pogrążeni po uszy w sprawach wielkiego biznesu. Sprawy gwarantujące zdobycie środków na godziwe utrzymanie są ważne. Nie mogą jednak przesłaniać znacznie szerszych obowiązków adwokatury, ciężących na niej jako na jednym z filarów systemu ochrony praw obywatelskich.

Przypomnijmy, tylko w ciągu ostatniego roku 67 sędziów i adwokatów w różnych krajach zostało zabitych, za to, że wypełniali prawo. Na ich miejsce przyszli inni, w poczuciu tej samej misji. Stanowi to dla nas poważne zobowiązanie i wyzwanie.